

ה. להניח דבר מוטמן במקום חם

איננו **בשבת** (מז: – מח.) קופה שטמן בה אסור להניחה על גפת של זיתים, כי מעלה הבל, אולם על גפת של שומשומין שרי כי לא מעלה הבל. והקשר ה**תוס'** (מח. ד"ה דזיתים) דא"ך אנו מטמינין על כירות, ואע"פ שגורפין אותו הרי הוא מוסיף הבל כמו גפת של זיתים. ואומר ר"י **דגבי גפת אינא למיחש שמא יטמין כולה בתוכה, אבל בכירות שלנו (שהוא דבר קשוח) לא שייך למיחש הכי. והרא"ש** (פ"ד סי' ב) כתי' לישב כי במקום שבשלו שם הקדירה כל היום **תחילה נתינת הקדירה שם לא היתה לשם הטמנה וגם אין ראוי להטמין בתוך הקרקע** הלכך ליכא למיחש. ועיי' להלן בשם המ"א שראה שלמד דלפי הרא"ש צריך שני הטעמים להתירא. וכי"כ **בדברות משה** (סי' ט' הערה ג' ד"ה אבט). ו**בקרנן נתנאל** (אות ח) כתי' שהרא"ש חזר בו מהסברא הראשונה.

ועיי' בר"ן (כב. ברי"ף) בשם הרמב"ן שהתיר ע"ג כירה קטומה **כיון דאינא הפסק אויר בין הקדירה לדבר המוסיף הבל** והדין כן אף אם הקדירה מוטמת בדבר שאינה מוסיף הבל **כי כל כה"ג אינו בכלל הטמנה אלא בכלל שיהיה, דכל אחד עומד בלחוד**. ועיי"ש שהביא **שהריב"ן יונה והרא"ש** (מז: ד"ה גמרא) חולקים וס"ל דא"ף ע"י הפסק אויר (מהכירה) אסור אם הקדירה שטונה, **אבל אם הקדירה אינה שטונה מותר ע"ג כירה**. ועיי"ש בר"ן (לדעה זו מ"מ שרי אם מניחה מדרכה ללא הטמנה או שמשים עליה כלי רחב ע"ג הקדירה דכל כה"ג לא הוי הטמנה. [עיי' בתוס' הרא"ש (מז: ד"ה לענין) שכתב' שאם יש אויר הרבה בין הדפנות לקדירה לא דמיא להטמנה. והגר"ז (אות ז) כתי' "אויר קצת מפסיק ביניהם". וכן הוא לשון השע"ה צ (אות מ). ומ"מ דעת הגרש"א והגר"ש"א זצ"ל (ארחות שבת פ"ב הגה קמט) שצריך שההפסק יהיה ניכר].

ועיי"ש בתוס' (שם) בשם ר' ברוך שיצא לחלק בין תוספת הבל דגפת, לתוספת הבל דכירה שלנו, לפי שהכירה אין חומה אלא מחמת האש ולעולם מתקרב והולך אבל הגפת מוסיף הבל מעצמו.

מבואר ג' התרים בדבר א' מניח הקדירה על דבר שאין לחוש שמא יטמין כולה בתוכה (כגון דבר קשיח). ב' מטמין בגדים או דבר אחר שאינו מוסיף הבל, אולם אינו מניחה ישירות על מקור חום של חום כגון גחלים אלא משאיר הפסק אויר בין הקדירה למקור החום, וי"א שצריך גם הפסק גם בין הקדירה לבגדים. ג' מניח על המקום שהולך ומתקרב.

ו. איך קיי"ל

ועיי' בשו"ע (שם סי' ט) שכתב' דהיכא שמעמיד קדירה ע"ג כירה שיש בהם גחלים, ואין שולי הקדירה נוגעים בגחלים, אין בכלל הטמנה ומותר. ואם נתן על הקדירה כלי רחב שאינו נוגע בצדי הקדירה, ונתן בגדים על אותו כלי רחב, מותר דכיון שאין הבגדים נתונים אלא על אותו כלי רחב שאינו נוגע בצדי קדירה, אין כאן הטמנה, עיי"כ. מבואר דס"ל להתיר רק בנוגה שאין הקדירה מוטמת והיינו שאינה נוגעת בגחלים וכן הבגדים לא נוגעים בה, וכדעת הרבינו יונה הנ"ל. וכי"כ **בבאר הגולה והגר"א** (אות כד) בדעת השו"ע. אלא שבס"י רי"ח נקט להקל **כהריב"ן ברוך** דכל שהמקום שמונח עליו הקדירה אינו חם מחמת האש ומתקרב והולך אין בו משום הטמנה. ועיי' במ"מ (סי' רנה) שתמה ע"י שהרי בס"י רי"ח הכריע דמקרי מוסיף הבל אף שמתקרב מחמת עצמו. וכן הקשה ה**בה"ל** (סי' רנה) ותיקף דכירה חמירה מחמת שחומה גדול מאד ועיי"כ לא מקילינן אף שמתקרב והולכת.

ועיי' במ"א (סי' יח) שהביא דברי הרא"ש, התוס' והרבינו ברוך. ומשמע דס"ל דכל התירוצים אמת ואין כאן מח'. והנה המ"ב (סי' קמג) כתי' **שאם אין אש בכירה כלל י"א שאין לאסור להעמיד קדירה עליה ולכסותה בבגדים**, דא"ף שחום הכירה שתחתיה גיי"כ גדול ומוסיף הבל, מ"מ אין ראוי להטמין בתוך הקרקע של הכירה הלכך ליכא למיחש למידי, וגם מטעם אחר י"ל דשרי כי כירה אין חומה אלא מחמת האש ובכל שעה מתקרב והולך, **ויש שחוששין בזה להחמיר** אא"כ מניח כלי או דף רחב על הקדירה מלמעלה ואח"כ מכסה אותה בבגדים כמ"ש בשו"ע, ומ"מ אין למחות ביד הנוהגין להקל. ותדע דמה שנוהגין להעמיד קפה או תבשיל בער"ש כמב"ע"י על התנור מלמעלה ומכסין אותו בבגדים דא"ף שלא יפה הם עושים לדעת פוסקים המחמירין מפני שחום התנור מוסיף הבל, אא"כ יניח איהו דף רחב על הקדירה, מ"מ אין למחות בהם דיש להם על מה שיסמוכו וכי"כ. עיי"כ.

ועיי' בשש"כ (פ"א הגה רכט) בשם הגרש"א זצ"ל דס"ל שכונת המ"ב דאין למחות רק כשמקיים שני התנאים הנ"ל, אבל כשמקיים רק תנאי אחד מוחים. אולם אין זה מוכרח מהמ"ב, ואדרבה משמע מלשונו שבטעם א' סגי שהרי כתב "וגם מטעם אחר י"ל כו"י. וכן דעת הדברות משה (סי' ט' הערה ג) שמשלשן המ"ב משמע ששני הטעמים אמת ודי בטעם א' להתיר. ועיי"כ מבואר מהמ"ב שמלבד הטעם דהפסק אויר דנקטינן להקל בו כנ"ל בשם השו"ע, מ"מ יש עוד שני טעמים להקל אלא שאין בזה היתר גמור.

ונפ"מ לפי"ז בענין הטמנה בבגדים ע"ג פלטה חשמלית או בלעך, דלפי הטעם הראשון של המ"ב אין להתיר, אלא שמ"מ לא מוחין ע"י. וכי"כ **בדברות משה** (שם). ולדעת הגרש"א זצ"ל הנ"ל מוחין. ועיי' בחוט שני (ח"ב עמ' קמב אות ד).

ז. על גבי פלטה חשמלית

ומדברי הראשונים הנ"ל שהתירו להניח הקדירה על דבר שלא שייך שיבוא להטמין בו כגון על משטח קשיח, יוצא דאין לאסור להניח קדירה על פלטה חשמלית מער"ש אע"פ שמוסיפה הבל והוי הטמנה במקצת. ולדעת הרמ"א דס"ל דהטמנה במקצת שריא בלא"ה אין חשש. [ולדעת המקילין לעיל, אף כשמטמינה לגמרי מער"ש שרי, כי אין זה בכלל הטמנה בדבר המוסיף הבל].

ועיי' **בקצות השולחן** (סי' עא סי' קט) שכתב שלכו"ע בדבר המוסיף הבל מחמת דבר אחר בענין הטמנה בכלו, דאלי"כ יהיה הדין שאם מעמיד הקדירה ע"ג תחתיכת ברזל ואש למטה בכירה יהיה אסור מטעם שמתמין ע"ג הברזל שהוא מוסיף הבל מחמת האש שלמטה, ואם מעמיד הקדירה באויר בלא הפסק דבר בין הקדירה לאש שלמטה מותר, וכלפי לייא, אם באויר לבד מפסיק בין הקדירה לגחלים מותר כ"ש כשמפסיק גם בחתיכת ברזל, ועיי"כ כנ"ל דבמוסיף מחמת ד"א לכוי"ע בעינן שיהא טמון כולה.

והמנח"ש (תני סי' יב אות ג) כתב דא"ף להסורים ההטמנה במקצת שמה הטמנה, מ"מ על דבר שאי"ל להטמין בו מודים דלא חשיב הטמנה כמבואר בסמ"ן רנ"ח, ומילא גם הנוהגים כהב"י יכולים להעמיד ע"ג פח או פלטה חשמלית כיון דא"י שם להטמין.

וכן פסק הגר"ש זצ"ל (שבת יצחק ח"ב עמ' רמ"א ד"ה וכו'). וכן הוא **בחוט שני** (ח"ב עמ' קמב אות ז). ובדרך זה כתב **באור לציון** (שם הגה א' ד"ה יוש). ועיי' מש"כ עוד בשמו לעיל אות ג'. ועיי' בבית מאיר (סי' רנ"ג ד"ה בהג"ה).

ה. הטמנת מאכלים

ועיי' בר"ן (שבת יח. ברי"ף ד"ה דרבי) שכתב גבי מעשה שעשו אנשי טבריה דלפי דברי רש"י מה שאנו נוהגין ליתן בשבת מים מבושלים לתוך החמין **ג"ל דאסור דכה"ג הטמנה קרי לה** בשמעתין, אבל בתוס' (לט. סד"ה מעשה) אמרו דבדבר המעורב לא שייכא הטמנה, עיי"כ. ועיי' במ"ב (סי' שכז סי' ק) שכתב' שסברת תוס'. ועיי' במ"א (סי' רנ"ג סי' ק).

ועיי' בשו"ע (סי' שיה סי' ט) שפסק שאסור להטמין ביצה בחול או באבק דרכים שהוחמו מכה חמה, אבל בחמה עצמה, כגון ליתן ביצה בחמה או ליתן מים בכלל חממה כדי שיוחמו, מותר. ו**בה"ל** (סי' שיה על סעי' ג' ד"ה להטמנה) בשם הפמ"ג דאפי"א אם הביצה צלוייה כ"ז גיי"כ אסור להטמנה דאסור הטמנה הוא אפי"א במבושל כל צרכה כמ"ש בסמ"ן רנ"ז סי' ז. עיי"כ.

ועיי' עוד בשו"ע (סי' רנ"ג סי' ט) שפסק שמותר לתת על פי קדירת חמין בשבת, תבשיל שנתבשל מע"ש כל צרכו, כגון פאנדייש וכיוצא"ב, לחממן, לפי שאין דרך בישול בכך, אבל להטמין תחת הבגדים הנתונים ע"ג המיחם, ודאי אסור, עיי"כ. ובאר המ"ב (סי' קמ) דר"ל דאם קדרת החמין או המיחם היה מכוסה מלמעלה בבגדים, אפי"א אם אין אש תחתיה גיי"כ אסור להטמין הפאנדייש תחת הבגדים, משום איסור הטמנה, עיי"כ. מבואר מהנ"ל דיש משום הטמנה באוכלים.

ומ"מ עיי' בפמ"ג (סי' רנ"ג סי' ק) שכתב שדוקא "בקדירה" שנוגעת בגחלים הוה כהטמנה, שמתחמם דופני הקדירה על ידי אש שתחתיה, וכקופה שטמן בה אסור על גבי גפת, משא"כ **צלי בלא קדירה על גבי אש ממש, לית כאן דרך הטמנה**, עיי"כ. וצ"ל דדוקא צלי בלא קדירה אסור בכלל חממה, אבל ביצה תוך חול וכדו' הוא דרך הטמנה ואסור. ועיי' בשפ"א (שבת לט. ד"ה שם בגמ'). וכן הוא בשש"כ (פ"א אות פ) דאסור הטמנה הוא רק אם יטמין בעזרת כלים (כרים, שמיכות וכיו"ב) דברי מאכל הנתונים בכלי ראשון, או אם יטמין בעזרת כלים אלה דברי מאכל שאינם נתונים בכלי כגון ביצה חמה בקליפתה, או פשטידה חמה, והוא מניחם תחת בגדים וכיוצא"ב שמעל המכסה של הקדירה, או אם יטמין אוכל שבכלי בתוך אוכל חם, עיי"כ.

מסקנא רדינא

א' אסור להטמין תבשיל בדבר המוסיף הבל אף מער"ש. ובדבר שאינו מוסיף הבל מותר להטמין מערב שבת אבל בשבת אסור. ב' דעת השו"ע שהטמנה במקצת שמה הטמנה, אולם דעת הרמ"א שהטמנה נחשבת אינה בכלל הטמנה, וכן מנהג בני אשכנז. ודעת החזו"ן להחמיר בזה. וכל שנוגה פי הקדירה, או ברמקו אחר בקדירה נחשבת הטמנה במקצת, ובלבד שהחלק המגולה יהיה ניכר. ג' אין איסור הטמנה אלא שהדבר שמתמין בו נוגע בצדי הקדירה. ד' אין בתחנת תבשיל על פלטה חשמלית או בלעך משום הטמנה, ומ"מ אין להטמין את הקדירה כולה בבגדים ע"ג הפלטה או הבלעך, אלא שהעושה כן לא מוחין בידו.

מ"מ שא"כ הכא דהחפץ כבר נמצא אצל הקונה, ובכ"ה"ג אין דרך להקפיד על ההשתמשות בו, אם עושה כן ע"מ שלם. ואיפכא דהשתא החפץ אצל הקונה טפי ניחא ליה לבעל החנות דיקח את החפץ ע"מ לשלם מאשר שיחזירוהו לחנות. ובפרט היכא דהטעות היתה אצל הקופאי ולא אצל הקונה, כגון ששכח להעביר את החפץ הנוכח בצופה, ד"ל דלכו"ע שרי להשתמש בחפץ, דניחא ליה לבעל החנות שישתמש הקונה במוצר ע"מ לשלם, כי היכי דלא תהוי ליה תערומת על החנות, דאחר שלחך וקנה אינו יכול להשתמש בחפץ.

והיא סברא דניחא ליה, מצנינו **ברא"ש** (חלוץ פ"ח) שהתיר להתעטף בטליתו של חבירו אפי"א בלא ידיעה ומברך, דנח"ל לאיניש דלעבד מצוה בממוניה. והובא בשו"ע (א"י"ח סי' י"ד סי' ט). ומבואר דא"ף דהבעלים אינו יודע מנטילתו, כיון דניחא להו שישתמש בדבר, שרי.

ג. והיכא דנטל מוצר שא"י להשיבו ע"פ החוק כגון בגינה, או מוצרי תינוקות וכדו'. או שנטל מוצר שא"י להשיבו לאחר מכן מחמת שעד אז יתקלקל, כגון שנטל חלה ביום שישו דאין תועלת בהשבתה לאחר השבת. י"ל דמאחר דנתחייב במעות מיד בהוצאת החפץ מן החנות, מחמת גזילה או מזיק, יכול להשתמש בחפץ, דכבר נתחייב במעות כנגדו, דבעל החנות אין רצונו כלל בחזרת החפץ אלא במעות.

ואף היכא דמן הדין אינו חייב בתשלום, כגון שלא נעשה כלל באשמתו אלא ע"י פועלי החנות וכדו', מ"מ מחמת השבת אבידה, עדיף טפי דישתמש במוצר ע"מ לשלם את דמיו.

העולה לדינא - עשה קניות בצרכניה וכדו', וכשהגיע לביתו גילה שנטל בטעות ארזה חפץ ללא ששילם עליו, נראה דיכול להשתמש בחפץ על דעת שלם אח"כ לצרכניה. [ואם יכול להודיע לצרכניה על הטעות, וליטול את רשותם להשתמש בחפץ, קודם שישתמש, עדיף טפי].

נכתב ע"י

הרה"ג שמעון פלולי שליט"א
מו"ץ הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש

תפילת שחרית (ז)
הכוונה באמירת "נשמת" - "המנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים. יתפלל ביחוד במחשבתו שירחם על עם קדוש ישראל...

הסדום ונפלים והזקוף כפופים שפרשו שקאי גם על השכינה הקדושה, שיסמוך ויזקוף אותה מהגלות לעתיד, יכניס בלבו על זה שמחה עצומה על גאולתה במהרה בימינו...

לעל כן אברים שפגלת בנו" ז"ל אבודרהם מלשון "כי בימיו נפלה הארץ" כלומר שחלקת בנו אבר אבר לכל צד עכ"ל. ויחשוב אדם בזה גבורות ה', על החכמה הנפלאה של חיתוך האברים החיצוניים והפנימיים. **"וכל הלבבות ייראוך"** בזה יכניס בלבו יראה עצומה לפני הבורא יתייש ויתעלה, שלא יהיה דובר שקרים ח"ו"ו. (סידור ושורש העבודה ח, ת).

נערך על ידי מה"ם "עבודת שבת קודש"

איני דר אלא במקום תורה

מגבית להגדיל ולחזק כולל הוראה יומת יודקים

האזר כל העולם כולו בתורה הקדושה!

נא עזרו לנו להמשיך

לקראת סוף שנת המס התרומות מוכרות להתזד מט לפי טע' 46

כולל הוראה יומת יודקים

ניתן לתרום ודרך עמדת נדרים פלוס

או בטלפון: 054-846-3605